

Intellectueel die links al vroeg de mist in zag gaan

DEN HAAG – Lord Ralf Dahrendorf, de Duits-Britse denker en politicus die woensdag overleed op 80-jarige leeftijd, heeft de dodelijkste typering van de sociaal-democratie op zijn naam staan. Dahrendorf was lid van de Duitse Bondsdag voor de liberale FDP, directeur van de London School of Economics en president-commissaris van de Britse kwaliteitskrant *The Independent*.

‘De sociaal-democratie’, schreef Dahrendorf in 1981, ‘is evenveel problemen gaan oproepen als ze oplost. De verzorgingsstaat was een noodzakelijke voorwaarde voor de vrijheid van velen, maar vroeg zijn prijs: een gigantische bureaucratie die de mensen tot nieuwe afhankelijkheid heeft gebracht. De verzorgingsstaat pakt een groot deel van het inkomen van de mensen af en vertelt hun waaraan het moet worden besteed, terwijl hun slechts wat zakgeld wordt gelaten om vrij te besteden. De volwassen maatschappij van vrije burgers heeft haar volwassenen weer tot minderjarigen gemaakt.’

Conclusie van Dahrendorf: ‘Sociaal-democratie is verstijving. *Big Government* is in wezen: een sterke bureaucratie met een zwakke regering.’

Met deze diagnose voorzag Ralf Dahrendorf de opstand van de burgers tegen hun socialistische weldoeners. In Engeland kreeg die opstand

gestalte in de opkomst van de neoconservatieve Margaret Thatcher, de dochter van de kruidenier, die aanvoelde dat de liefste wens van de arbeider een eigen huis was.

Net als de sociaal-democratische regeringen slaagden echter ook de conservatieven er niet in de verzorgingsstaten adequaat te reorganiseren. Gekozen werd voor de weg van de minste weerstand: privatisering van lucratieve overheidsdienst en

het laten verslonzen van andere voorzieningen. Zo ontstond het klimaat voor de populistische revolutie die vanaf de jaren negentig Europa overspoelde.

Dahrendorf pleitte twintig jaar geleden al voor een radicale democratisering van het publieke

domein. De oorspronkelijke betekenis van burgerrechten is dat ze bescherming bieden tegen de willekeur van de staat. Deze rechten moesten opnieuw worden bevestigd, geactualiseerd en uitgebreid tot een geheel dat Dahrendorf ‘compleet staatsburgerschap voor iedereen’ noemde. Zo kon aan de maatschappelijke verstijving een einde worden gemaakt.

Dahrendorf stelde ook hoge eisen aan het liberalisme. Hij zegde in 1987 het lidmaatschap van de FDP op. Toch prees FDP-voorzitter Guido Westerwelle Dahrendorf als ‘een van de grootste intellectuelen van Europa’.

Hans Wansink

Ralf Dahrendorf

Foto AFP